

Nr 130.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om pension eller understöd åt efterlevande till vissa i statens tjänst anställda personer.

(5:e avd.)

1:o) Verkstadsarbetaren **A. Karlssons änka**. I motionen II: 40 hemställer herr *Nilsson* i Kristinehamn, att riksdagen måtte, efter den utredning som kan verkställas av vederbörande utskott tillerkänna änkefru *Elin Kristina Karlsson*, Rökarevägen 17 B, Kristinehamn, änkepension med belopp som utskottet kan finna lämpligt föreslå.

Till stöd för ifrågavarande förslag anföres i motionen följande.

Verkstadsarbetaren *Alfred Karlsson*, Kristinehamn, född den 2 september 1871, anställdes vid Mora Venerns järnväg den 8 juni 1896 som reparatör med placering i Persberg. När MVJ övergick i statens ägo överfördes Karlsson för fortsatt anställning till Kristinehamn, där han innehade reparatörstjänst till den 1 oktober 1935, då han avgick med pension. Karlsson ingick äktenskap år 1925 med *Elin Kristina Karlsson*, född *Johansson*. I äktenskapet hade makarna ett barn.

Karlsson avled den 15 mars 1937. Efter mannens död ansökte änkefru Karlsson hos Kungl. Maj:t om understöd. Som framgår av handlingar som direkt överlämnats till vederbörande utskott avslogs denna ansökan »för närvarande». Fru Karlsson erhöll dock ett årligt uppfostringsbidrag till barnet tills detta fyllt 18 år.

Alfred Karlsson hade, som framgår av ovanstående, en sammanhängande anställningstid hos MVJ och SJ på ca 39 år. Vid tidpunkten för Karlssons frånfalle fanns icke någon form av familjepension för hos staten anställda arbetare. Sedermera ha emellertid dylika familjepensionsreglementen för arbetare antagits vid flera tillfällen. Senaste reglemente utfärdades 1947. På grund av den mångfald ändringar och tillägg som skett uti dessa reglementen är det emellertid förenat med stora svårigheter att avgöra, huruvida änkefru Karlsson numera är pensionsberättigad eller ej. Möjligen finns i de övergångsbestämmelser och särskilda föreskrifter som utfärdats något formellt hinder häremot. Emellertid förefaller det ganska orimligt, att en så lång sammanhängande tjänstetid, som det här är fråga om, icke i dag skall medföra familjepensionsrätt i någon form.

Då änkefru Karlsson är åtskilligt över 60 år gammal och under de gångna åren icke erhållit annat understöd än det lilla uppfostringsbidraget till makarnas barn, vore det rimligt att hon för sin återstående levnad tillerkändes

en änkepension av ungefär den storlek som numera är allmänt förekommande åt efterlevande till arbetare i statens tjänst med mycket kortare anställningstid.

Utskottet. Då den väckta underhållsfrågan är av beskaffenhet att i första hand böra prövas av Kungl. Maj:t, hemställer utskottet,
att motionen II: 40 ej må av riksdagen bifallas.

2:o) Telefonarbetaren A. V. Vikmans änka. I motionen I: 286 hemställer herr *Lindahl*, att fru Edit Charlotta Vikman genom riksdagens beslut erhåller en skälig pension, vilken rättvisligen borde ha en rimlig retroaktiv tillämpning.

Till stöd för ifrågavarande förslag anföres i motionen följande.

Fru Edit Charlotta Vikman, Hallsberg, född den 22 maj 1886, är sedan år 1932 änka efter telefonarbetaren Axel Viktor Vikman.

Vikman, som började sin anställning vid telegrafverket 1905, hade tidigare i tre år varit anställd vid Vaxholms kustartilleri, varifrån han avgick som korpral. Under åren 1905—1932 arbetade Vikman vid telegrafverket, de sista 17 åren som extra förman. Han drabbades under arbetet av en svår olycka som medförde amputering av högra armen. Det må vara ett bevis för befälets förtroende för Vikman att han trots sin invaliditet befordrades till förman. Men som intyg från befäl och kamrater utvisa, vilka intyg av mig lämnas till vederbörligt utskott, var Vikmans plikttrohet och energi av särskilt hög klass. Under tecknad, som personligt hade tillfälle att i flera år bevittna Vikmans arbete i statens tjänst, får på det livligaste understryka dessa intygs omdöme och riktighet. Han tillhörde en av de mest energiska och om statens intressen måna befattningshavare som jag någonsin mött. Vikmans invaliditet betydde i det fallet ingenting.

Tyvärre genomfördes familjepensioneringen för telegrafverkets arbetare först något år efter Vikmans bortgång, och hans änka lever sedan länge under mycket tryckta ekonomiska omständigheter. Genom tråget arbete har hon emellertid hittills kunnat hjälpligt draga sig fram, men nu börjar ju åldern självfallet ta ut sin rätt. Fru Vikman är sålunda, som också intyg bestyrka, i mycket stort behov av någon hjälp, och det synes icke oberättigat om änkan efter en man som under så många år oförvittligt tjänat staten erhöle någon stallig pension.

Utskottet. Med hänsyn till de omständigheter, som i motionen åberopats till stöd för det däri väckta förslaget, synas utskottet goda skäl tala för beredande av pension åt änkefru Vikman. Emellertid bör denna fråga i första hand bli föremål för Kungl. Maj:ts prövning. Vid sådant förhållande hemställer utskottet,

att motionen I: 286 ej må av riksdagen bifallas.

3:o) Förrre fyrmästaren O. F. Ljunggrens änka. I motionen II: 94 hemställer fru *Torbrink m. fl.*, att riksdagen måtte besluta att tillerkänna fru

Ragnhild Gustava Ljunggren pension med det belopp, som skulle ha utgått till henne om hon haft grundad rätt till pension från pensionskassan.

Till stöd för ifrågavarande förslag anföres i motionen följande.

Förre fyrmästaren Otto Ferdinand Ljunggren, som var född den 12 augusti 1869, avled den 17 oktober 1950 och efterlämnade därvid såsom ende arvinge sin änka fru Ragnhild Gustava Ljunggren, född Sylvander. Makarna hade ingått äktenskap den 21 augusti 1923.

Ljunggren antogs i lotsverkets tjänst den 18 december 1893 och avgick ur lotsverkets tjänst med pension den 13 augusti 1934. Han hade sålunda vid sin avgång varit anställd i lotsverkets tjänst under mera än fyrtio år, därav såsom ordinarie tjänsteman något över 38½ år.

Ljunggren hade icke sökt delägarskap i lotsverkets enskilda pensionskassa för grundläggande av pensionsrätt för Ragnhild Ljunggren. Däremot hade Ljunggren, som vid äktenskapets ingående var änklings, genom delägarskap i kassan berett sin första hustru rätt till familjepension. Enligt reglementet för kassan ålåg det envar, som vunnit anställning eller befordran å ordinarie stat i lotsverket att, såframt han var gift, genast eller, om han var ogift, framdeles så snart han ingått äktenskap bereda efterlevande änka och minderåriga barn pension i kassan. Detta stadgande har emellertid enligt av kassans ombudsman lämnat besked tolkats så, att befattningshavare som redan i ett tidigare äktenskap erhållit delägarskap för pension till den eventuella änkan icke kunde föreläggas att, därest äktenskapet upplösts och han ingått nytt gifte, bereda jämväl hustrun i det senare äktenskapet rätt till pension från pensionskassan.

Enär Ljunggren under sin livstid synes ha utgått ifrån att Ragnhild Ljunggren skulle vara berättigad till pension efter honom, ansökte han icke särskilt om inträde i pensionskassan för hennes del. Han skrev i stället den 6 februari 1948 ett brev till kungl. statskontoret vari han förfrågade sig om pensionens storlek för Ragnhild Ljunggren. Som svar härpå erhöll Ljunggren ett den 16 februari 1948 dagtecknat brev från statskontorets pensionsexpedition, vari tjänsteförrättande byråsekreteraren meddelade att Ljunggrens hustrus änkepension torde komma att uppgå till 1 908 kronor för år, vartill skulle komma rörligt tillägg. Efter detta svar utgick Ljunggren helt naturligt ifrån att Ragnhild Ljunggren skulle vara berättigad till en viss pension.

I skrivelse den 6 mars 1951 har lotsstyrelsen hos Kungl. Maj:t hemställt att Ragnhild Ljunggren måtte tillerkännas pension ehuru hon icke författningenslignat ägt rätt därtill. Kungl. Maj:t har lämnat ansökningsen utan beaktande.

Då fru Ljunggren är omkring 60 år gammal och icke haft förvärvsinkomst samt saknar tillgångar för sin försörjning, är hon i största behov av pension.

Såsom i motionen erinras, har frågan om beredande av pension åt änkefru Ljunggren varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning i anledning av en utav *lotsstyrelsen* år 1951 gjord framställning.

I utlåtande över framställningen anförde *statskontoret* följande.

Av handlingarna i ärendet framgår, att fyrmästaren Ljunggren berett sin första hustru rätt till änkepension i lotsverkets enskilda pensionskassa och härvid, enligt vad statskontoret under hand inhämtat, i vederbörlig ordning

inbetalat avgifter med tillhopa 939 kronor 20 öre, men att han, sedan hon avlidit 1922, icke vunnit förnyat delägarskap för sökanden, med vilken han ingått äktenskap 1923. Vid sådant förhållande har ämbetsverket genom beslut den 13 november 1950 förklarat sig förhindrat tillmötesgå en av Ragnhild Ljunggren gjord ansökan om familjepension efter sin avlidne make. Statskontoret har vidare inhämtat från lotsverkets enskilda pensionskassa, att mannen Ljunggren uppburit s. k. änklingspension från denna kassa under åren 1929—1948 med ett belopp av 100 kronor för år och under åren 1949—1950 med 110 kronor för år, vilken pension sålunda sammanlagt väsentligt överstiger inbetalda avgifter.

Statskontoret har i ett tidigare fall, avseende pension åt mästrelotsänkan E. S. Elfving, där delägarskapet i ovannämnda pensionskassa haft samma rättsverkningar som nu är fallet, avstyrkt att åtgärder vidtoges för att bereda änkan Elfving pension av statsmedel. Detta ärende har enligt beslut den 18 februari 1949 ej föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Med hänsyn härtill lärer ej heller föreliggande framställning böra vinna tillmötesgående.

Genom beslut den 7 september 1951 fann *Kungl. Maj:t* framställningen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Utskottet. På de skäl, som av statskontoret anförts i dess utlåtande över den av lotsstyrelsen hos Kungl. Maj:t gjorda framställningen om beredande av pension åt änkefru Ljunggren, vilken framställning icke föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd, och under erinran att 1951 års riksdag lämnat utan bifall en motionsvis gjord framställning om beredande av änkepension i ett med det nu förevarande i viss mån likartat fall (statsutsk. utl. nr 118, p. 18), får utskottet för sin del avstyrka att åtgärder vidtagas i den nu väckta motionens syfte.

Utskottet hemställer således,

att motionen II: 94 ej må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 6 maj 1952.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Närvarande: se under utlåtandet nr 129; dock att herr Staxäng deltagit i stället för herr Birke.
